

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

DABAS FAKTI

Ziedošajās pļāvās aug
tēja ziemai

MARŠRŪTS

Skatu torņu maršruts
putnu vērošanai

INTERVIJA

Jānis Ozols par mežu
un mūziku

Saturs

- 03** DABAS VĒSMAS
- 04** AKTIVITĀTE
Laivā pa upi – azarts un atelpa
- 08** NUMURA TĒMA
Daba mostas jaunai vasarai
- 12** MARŠRUTS IEDVESMAI
Pastaigas ar putniem
- 18** PIEREDZES STĀSTS
Svini kopā ar mežu
- 22** INTERVIJA
Diriģents – Jānis Ozols
- 26** MAMMADABA GALAMĒRĶIS
LVM Kalsnavas arborētums
- 27** PODKĀSTS “DABĀ GĀJĒJS”
Invazīvās sugas

PAVASARIS 2023
NR. 59
VASARA

Smelamies vasaru, cik jāaudas!

Man bieži sanāk attapties rudenī un apjaust – vasara jau cauri! Ziemas vakaros ar prieku un nostalgiju atcerēties vasaras piedzīvojumus un arī slinkās dienas, kad tā arī nesaņemtos vakarā aizbraukt nopeldēties vai brīvdienā izbraukt ārpus pilsētas. Drūmākajos ziemas brīžos liekas, ka varētu atdot puskaralvalsti par vienu vasaras vakaru! Tāpēc jāplāno jau tagad. Nesēdi dīvānā un neskaties uz sauli caur logu! Pirmās pavasara dienas un vasaras plaukums aicina dabā!

Jā, ap Jāņiem, kad diena ir 18 stundu gara un gaisma gandrīz neapsīkst, tā mēdz nogurdināt, bet atceries, ka enerģija, siltums un gaisma ir jāsasmeļas visam gadam.

Šajā numurā iziesim cauri sarežģītajam dabas atdzimšanas procesam. Kā no klusas, sniegotas ziemas dienas dažās nedēļās daba pārvēršas, debesis kļūst putnu pilnas, kailie mežu koki pārtop zaļās gubās, visapkārt rāpo, lien un lido kukaiņi un tauriņi. Būs arī idejas, kurp doties vērot putnu riestu, un īstenot vasaras ieceres, kā un kur veldzēties karstajās dienās. Un, protams, laivu braucieni!

Toms

Sulu laiks

01

Vēl pirms viss sazaļo, daba mostas nemanāmi, taču jau mūsu senču senči atklāja, ka pirms lapu plaukšanas koki dod spēcinošu sulu. Siltās ziemās kļāvās sulas sāk cirkulēt pat ap gadu miju, tomēr biežāk tas notiek martā. Bērzos sulas parādās vēlāk – marta beigās un aprīlī. Svarīgi zināt, ka sulas kokos cirkulē nelielā slānī tūlīt aiz mizas, tādēļ nevajag urbt dziļi, no tā sulu vairāk nekļūs. Un, līdzko veras pumpuri, sulu laiks ir cauri.

Mazulis brīvsoli

02

Pavasārī un vasarā putniem un vairumam meža zvēru dzimst mazuļi. Dodoties dabā, tos laiku pa laikam var arī sastapt, tomēr svarīgi zināt, kā šādās reizēs rīkoties. Ja atrodi no ligzdas izkritušu putnēnu, tad vislabāk to vai nu atstāt turpat, vai aiznest kādā tuvējā krūmā. Ja tam ir lemts izdzīvot, māte par to parūpēsies. Līdzīgi ar meža zvēru mazuļiem, īpaši stirmēniem, zaķēniem, kurus mātes atstāj drošās vietās un palaikam nāk pabarot. Savukārt, ja pamani meža sivēnus, tad labāk doties pretējā virzienā. Māte ir netālu un dažkārt var būt ne tajā labākajā noskaņojumā, kad viņas bērniem tuvumā ir cilvēks.

Aug tēja

03

Vasaras sākumā un vidū Latvijas pļavas pārvēršas par dabas aptiekām. Īsajā pilnbrieda laikā jāpaspēj ievākt enerģija garājiem rudens un ziemas vakariem, jāsien buntēs, jāžāvē, lai vīrusu un saaukstēšanās laikā, pirms sākt lietot medikamentus, var izlīdzēt un atvieglot slimošanu ar tējām. Vieni no pirmajiem majiņā ir gaiļpieši jeb gaiļbiksītes, vēlāk, līdz vasaras saulgriežiem, uzziēd pārējā pļava, bet tēju vākšanas laika beigas sāk iezīmēt liepu ziedēšana. Atceries, ka, brienot pļavā pēc tējām, jāuzmanās no ērcēm!

Daba karsē, daba veldzē

04

Lai kā mēs vasaru gaidām, tās karstākās dienas mums, ziemeļniekiem, bieži ir grūti panesamas. Veldzēties no karstuma brīvājās dienās var, dodoties pārgājienos un pastaigās pa mitriem lapu koku mežiem, caur kuriem tek strauti un upes, tie vēsumu un atspirdzinošu gaisu saglabā visilgāk. Dabas piedāvājumā ir vēl viens universāls līdzeklis pret karstumu – peldes. Peldoties gan jāuzmanās ne tikai no bīstamām vietām – upju straujtecēm, ūdenstilpēm ar mainīgu dziļumu –, bet jānovērtē arī ūdens kvalitāte. Latvijā gan ūdens upēs un ezeros lielākoties ir tīrs, tomēr ilgstošos karstuma viļņos, īpaši vasaras otrajā pusē, ūdenšos var savairoties toksiskās zīlaļģes.

dabas vēsmas

Laivā pa upi – azarts un atelpa

KLIMATA PĀRMAIŅĀM KĻŪSTOT PAR REALITĀTI, LAIVOŠANA LATVIJĀ IESPĒJAMA VISU GADU, BET LIELĀKĀ STRAUME TĀPAT PALIEK PAVASARA TRUMPIS, SAVUKĀRT KOŠĀKIE UN SKANĪGĀKIE KRASTI – VASARAI.

Dienas arvien gaišākas, garākas un siltākas, nav iespējams tam turēties pretī, prāts tā vien nesas uz būšanu dabā pēc tumsā un telpās pavadītajiem mēnešiem.

Ātras straumes medībās

Upes pavasarī ir ekstrēmāku sajūtu cienītājiem. Ne vien tādēļ, ka ūdens līmenis ir augstāks un straume lielāka, bet arī tāpēc, ka laiks tomēr nav tik silts, lai slīdētu laivā vienā krekliņā un šortos un nesatrauktos par ievēlāto ūdeni.

Latvijā ir viena vienīga pavasara laivošanas meka – Amata. To īpašu padara ne tikai lielā straume, kurā nav ieteicams doties cilvēkiem bez priekšzināšanām un pieredzes laivošanā, bet arī vēl viens azartu raisošs apstāklis – iespēja noķert labāko straumi. Lielā upes krituma dēļ laivošanai piemērots ūdens līmenis Amatā ir īslaicīga parādība, un noķert ekstrēmi augstu līmeni, kas Amatu pārvērs īstā kalnu upē, dažos gados pat neizdodas, jo tas parādās burtiski dienu vai pat tikai dažas stundas.

Pavasara piedzīvojums

Pavasara sākumā laivojamas ir gandrīz visas Latvijas upes, kuru platums ļauj tajās iesēdināt

laivu. Pretruna gan ir tajā, ka pavasaris ir sausākais (vismazākais nokrišņu daudzums) gadalaiks Latvijā, tādēļ pēc siltām ziemām, kad sniega ir maz, aprīlī upēs var sākties mazūdens periods. Tad mazās un vidējās upes laivošanai vairs nav tik piemērotas. Ja vēlaties pavasara piedzīvojumu upē, tas jāsāk plānot jau ziemā, citādi – tūlējoties var palaist garām īsto brīdi. Svarīgi arī laikus izvēlēties reģionu, kurā laivot. Latviju bieži saucam par mazu valsti, taču klimats te ir gana atšķirīgs. Kurzemes upēs maksimālais ūdens līmenis bieži mēdz būt februārī un marta sākumā, siltākās ziemās pat janvārī, bet Vidzemes un Latgales upēs augstākais ūdens līmenis visbiežāk ir marta otrajā pusē un aprīļa sākumā. Vēlākos pavasaros pat aprīļa beigās.

Laivojot pavasarī, cilvēki visbiežāk izvēlas vienas dienas braucienu, jo vēsā laika dēļ nakšņošana teltīs daudziem nešķiet saistoša. Mūsdienu tūrisma ekipējums gan piedāvā plašas iespējas komfortabli pavadīt arī naktis, kad valda neliels sals. Vēl būtisks un ierobežojošs faktors pavasara pirmajā pusē ir īsās dienas. Pēc ziemas mēnešiem, protams, arī marts šķiet saules pielietis, tomēr dienas garums tā pirmajā pusē ir ap 11–12 stundām, kas cilvēkiem, kuri laivojuši tikai vasarā, arī var šķist par maz. Vakarū nometnē sanāks pavadīt tumsā. Tas gan arī ir katra piedzīvojumu meklētāja ziņā, jo nometne ugunsкура

gaismā un siltumā, varbūt vēl ar kādām spuldzišu virtenēm var būt gana izbaudāms notikums.

Bezbēdīgā vasara

Laivošana vasarā ir daudz laiskāka brīvdienu aktivitāte nekā pavasarī. Laiks ir silts, pat neplānota ievēlšanās upē visbiežāk izvēršas par jautru peldi. Garie vakari un siltās naktis ļauj baudīt ilgas sarunas, lielisku izgulēšanos. Tiesa, ja telti sāk cepināt pirmie rīta saules stari, neapdomīgākiem telšu ierīkotājiem rīts var beigties ar pamošanos *siltumnīcā* jau ap pulksten sešiem.

Vasarā upju izvēle, no vienas puses, samazinās, jo, ūdens līmenim krītot, daudzas kļūst vai nu neizbraucamas ar laivu, vai arī laivošana kļūst sarežģīta. Ir jāpārvar sēres, sagāzti koki un koku sanesumi, kas nav pārpeldami, labākajā gadījumā var izpeldēt zem tiem, spēlējot *limbo*, sliktākajā – laivas jāizceļ krastā un kādu posmu jāpavelk.

Izvēlies daudzveidību

Taču vasara piedāvā dažādākus krastus. Pavasarī, kad krastus vēl mēdz klāt sniegš, pļavas – kūla, bet koki un krūmi ir kaili, daudzas Latvijas upes var izskatīties itin līdzīgas, bet vasarā – cita lieta!

Irbe ar kāpu krastiem un siliem, Dienvidsusēja ar līdzeniem krastiem, pļavām un nomales sajūtu, jo upe tek pa mazapdzīvotu reģionu, Brasla un Salaca – apdzīvotākas, bet krāšņiem krastiem – alām, klintīm, seniem mežiem, vienlaikus piedāvājot daudz dinamiskāku plūdumu nekā, piemēram, lielā Gauja.

**Ja upē ir straume, ļauj
tai strādāt tavā vietā.
Jo nesteidzīgāk airēsi,
jo vairāk redzēsi un
izbaudīsi.**

Tieši upju izvēles samazināšanās un tūristu intereses palielināšanās vasarā rada situācijas, kad populārākie maršruti ir atpūtnieku pilni. Jārēķinās, ka izvēlēta nometnes vieta upes krastā, ja vien tā nav īpaši rezervējama, var būt aizņemta. Ne velti pieredzējušāki laivotāji Gauju posmā no Valmieras līdz Murjāņiem mēdz saukt par Brīvības ielu. Satiksme ir intensīva. Tāpēc labāk izvēlēties citas, mazāk populāras, un tās ir ne mazāk aizraujošas.

Gauja, Brasla, arī Abava ir populāras ne tik daudz tāpēc, ka tās būtu visskaistākās Latvijas upes. Tās ir tuvu blīvāk apdzīvotajam reģionam – Rīgai un tās apkārtnē, turklāt vēsturiski laivu nomas piedāvājumi sākotnēji bija pieejami tikai šajās upēs. Pēdējos gados laivu nomnieki par saprātīgu samaksu laivas pieved uz gandrīz jebkuru upi, tāpēc atcerieties par Roju, Irbī, Dienvidsusēju, Dubnu, Bārtu, Pededzi un vēl citām upēm, kas vasarā ir laivojamas. Būšana tālāk prom no ikdienas, tālāk no citiem ļaudīm bieži sniedz tik svarīgo atelpu. Un upes visās Latvijas malās ir un paliek upes – tās nes mūs pašas!

Ir arī aizliegtās upes

Latvijā dabas un upju pieejamība ir gandrīz absolūta. Aizliegumu nav daudz, bet daži tomēr ir. 2022. gadā Dabas aizsardzības pārvalde pirmo reizi ieviesa aizliegumu vasarā cilvēkiem atrasties Irbes un Ķikana upju grīvu krastos, kā arī Gaujas grīvas kreisajā krastā. Tās ir vietas, kas agrāk bija mazo zīriņu iecienītas ligzdošanai, bet tieši aktīvā tūrisma un biežās cilvēku un suņu klātbūtnes dēļ ligzdu tur kļuvis pavisam maz un pati ligzdošana nesekmīga. To iztraucē cilvēku radītie trokšņi un klātbūtne, bet jo īpaši brīvstolī palaisti suņi. Dabas aizsardzības pārvalde arī šovasar liegs tur atrasties cerībā, ka putni atgriezīsies, ligzdos un spēs izaudzināt cāļus. Pirms dodies laivot, pārlicinies, ka izvēlētajā upju posmā nav spēkā liegumi! ▲

Atceries!

Uzmanīgi ar uguni!

Vasarā ir aizliegts kurināt ugunsķurkus ārpus tam īpaši paredzētajām vietām. Ar uguni ir jābūt uzmanīgiem arī pavasarī, kad upju krastos daudzviet mēdz būt plaši kūlas lauki. Liesmas tajos var izplatīties acumirkļi.

Klusi un ar cieņu

Ja arī izvēlētajā laivošanas posmā nav īpašu aizliegumu, jācenšas neradīt liekus trokšņus. Laivojot bieži var sastapt ūdensputnu ģimenes. Ja ceļā gadās kāda putnu mamma ar cāļiem, ļaujiet tiem kopā atrast paslēptuvi, neradiet putniem stresu, izjaucot pulku vai mēģinot pieairsties pēc iespējas tuvāk, lai tos nofotografētu. Paņemiet līdzi tālskati un baudiet putnu krāšņumu pa gabalu!

Bez atkritumiem

Vairāku dienu laivu braucieniem, protams, nākas līdzi ņemt pārtiku un citas lietas, kas sagādā daudz atkritumu, bet atcerieties – ja somā bija vieta un rokās spēks atnest to līdzi laivu braucienam, tad būs gana arī aiznest un aizvest. Turklāt iepakojumi, kas ir biežākais atkritumu veids, kļūst pat vieglāki, jo ir iztukšoti.

Eksperta viedoklis

RIČARDS ŠMITS

Biedrības "Sēlijas laivas"
laivošanas instruktors

Drošība uz ūdens

Pirmais drošības priekšnosacījums laivojot, ir spēja adekvāti reaģēt, bet to nav iespējams izdarīt apreibinošu vielu ietekmē. Tāpēc laivošana nav apvienojama ar alkohola un citu apreibinošu vielu lietošanu. Laivojot vienmēr jāuzvelk peldveste. Veste, kas nav uzvilкта, bet atrodas laivā, nekādi nepalīdzēs kritiskā mirklī. Un, protams, neaizmirstam arī par saviem četrkājainajiem mīļajiem. Ja viņi tiek ņemti līdzī piedzīvojumos, tad veste jānodrošina arī viņiem.

Kā ģērbties

Vasaras laivošanai nav nekādu īpašu noteikumu, bet jāņem vērā tas, ka, dodoties dabā, pastāv liela iespēja sasmērēties vai saplēst drēbes, tādēļ iesaku izvēlēties tādas drēbes, kuras nav žēl sabojāt – laivošana nav modes skate. Bebri nenovērtēs. Laivojot citās sezonās, jāsaprot, ka primārais uzdevums ir palikt komforta zonā – nedrīkst ne nosalt, ne pārkarst! Ja sākas drebuļi, sasildīties ir ļoti grūti. Un otrādi – ja sākas svīšana, tas ir bīstami veselībai. Laivojot nesezonā, jāģērbjas tā, lai, ilgstoši sēžot salīdzinoši nekustīgi, nenosaltu.

Kādas mantas ņemt līdzī

Vasarā neiztikt bez galvassegas un dzeramā ūdens. Ja tiek plānots garāks maršruts, tad vajadzēs arī uzkodas. Ja dodaties laivot pa mazām upēm, kur ir iespējami šķēršļi, tad ieteicams neko lieku laivās līdzī nevest, jo liekās mantas palielina laivas masu un

inerci, kas var nostrādāt par sliktu izšķirošā mirklī, kad filigrāni jāmanevrē ap šķērslī. Nesezonā nav nepieciešamības pēc jebkādam mantām, jo, kā rāda pieredze, visvairāk nosalt var, dzerot tēju.

Kādu laivu izvēlēties

Ja tā ir pirmā laivošana, tad noteikti ieteiktu izvēlēties kajaku. Tā galvenās priekšrocības pret kanoe ir zemāks svara centrs, kas padara laivu stabilāku, un divlāpstiņu airis, kas ļauj vadīt laivu intuitīvi. Un papildu ieteikums pāriem – gūstot pirmo laivošanas pieredzi, iesaku katram sēdēt savā laivā. Tikai darot visu pašam, ir iespēja saprast, kas jādara un kas notiek, ja tiek pieļautas kļūdas. Ja sāksit mācīties laivot uzreiz divvietīgā laivā, tad liksies, ka pie visām kļūdām ir vainojams otrs, un tas var nelabvēlīgi ietekmēt turpmākās attiecības.

Kā pareizi airēt

Galvenais paturēt prātā, ka laivu brauciens nav kvalifikācijas brauciens pirms Olimpiādes – nekur nav jāsteidzas. Ja upē ir straume, tai jāļauj strādāt jūsu vietā. Jo nesteidzīgāk airēsī, jo vairāk redzēsī un baudīsī. Galvenais, lai laiva lēnām slīd pareizajā virzienā mazliet ātrāk par straumi, jo tas ļaus saglabāt manevrēšanas iespējas.

Daba mostas jaunai vasarai

KAMĒR MĒS BAUDĀM PAVASARI UN MŪSU ĪSO ZIEMEĻU VASARU, DZĪVAJAI DABAI TAM NAV LAIKA – JĀPASPĒJ IZAUDZINĀT GAN JAUNĀ PAAUDZE, GAN SAGATAVOTIES NĀKAMAJAI ZIEMAI. DABĀ ŠIS IR AIZŅEMTĀKAIS DARBA LAIKS, BET MUMS IR IESPĒJA TO VĒROT.

Kāds pirmais tauriņš, tāda visa vasara

Labi zinām teicienu – kādas krāsas tauriņu pavasarī pirmo ieraudzīsi, tāda būs visa vasara. Bieži tas ir krūkļu baltenis jeb citrontauriņš. Dzeltens! Tātad būs saulaina vasara.

Latvijā pirmo tauriņu krāsu dažādība gan nav pārāk liela, jo pirmie izlido tie tauriņi, kas pārziemojuši kā pieauguši īpatņi. Tie ir vairāku sugu raibeņi un jau minētais krūkļu baltenis, kurš pretēji nosaukumam ir dzeltens. Citu sugu tauriņi pārziemo oliņas stadijā kā kāpuri vai kūniņas. Siltumam jābūt noturīgam, lai no tiem attīstītos pieaudzis tauriņš, tāpēc krāšņākā tauriņu parāde ir vasaras vidū. Jūnijā izlido dižākie no Latvijas tauriņiem – sfingi. Ceriņu sfinga spārnu pletums var pat pārsniegt 10 centimetrus, tādēļ cilvēki tos mēdz sajaukt ar mazajiem kolibri putniem, bet to Latvijā, protams, nav. Tāpēc, redzot ap ziediem lidināties lielu, krāšņu tauriņu, zini, ka tas ir kāds no sfingū dzimtas skaistuļiem. Jūlijā un augustā izšķīļas kāpuri, kas izskatās pēc prāva izmēra *tārpiem*. Tie meklē iezīmošanās vietas, lai izlidotu nākamajā vasarā.

Katram putnam savi noteikumi

Gājputnu atgriešanās Latvijā ilgst vairākus mēnešus. Pirmie atlido cīruļi, strazdi un vairāku sugu ūdensputni, kas Kurzemē parādās jau janvārī, ja laiks ir silts. Tie ziemo tepat netālu Eiropā un, ja jūt, ka ir gana silts un sniegs ir nokusis, tad vienas dienas laikā var atgriezties no ziemotnēm Polijā, Vācijā, Dānijā un citās netālās valstīs.

Taču ir arī tālie migranti, kas ziemas pavada Āfrikā, Indijā un pat otrpus ekvatoram. Piemēram, stārķiem, kuri ziemā bauda Āfrikas siltumu, nav ne jausmas, kādi laikapstākļi valda Latvijā. Stārķi, izvēloties brīdi, kad atgriezties mājās, uzticas saulei.

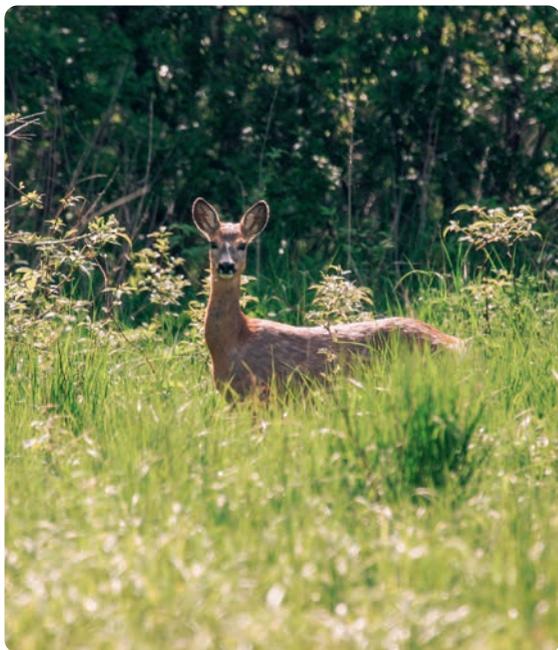
Ornitologiem joprojām nav izdevies izpētīt vēl daudzus putnu migrēšanas noslēpumus, tomēr valda uzskats, ka tālos migrētājus ietekmē saules augstums virs horizonta, tās staru krišanas leņķis, kas signalizē – ziemeļos sākas pavasaris, laiks lidot! Visvēlāk atgriežas dzeguzes, lakstīgalas un griezes, tas notiek maijā, kad daudzi no agrajām gājputnu sugām ne vien jau sadējuši olas, bet vairums audzina mazuļus.

Mostas lielie guļavas

Par patiesi īstiem guļavām mežā var saukt ežus un visu četru Latvijā sastopamo sugu susurus. Tie guļ ciešā miegā un nemostas pat atkušņos. Āpši, lāči un jenotsuņi, lai arī miesās prāvāki, tomēr ir mazāki guļavas, jo siltākā laikā mēdz atpūsties, izmest kādu līkumu un kaut ko uzkost, taču vairumam zidītāju pavasaris un vasara ir pat laiskāks laiks nekā ziema, kad atrast barību ir grūti, pārvietošanos apgrūtina sniegs.

Līdz ar veģetācijas sākumu mežs un pļavas zālēdājiem pārvēršas par bezgalīgu zviedru galdu – kur pagriezies, tur priekšā kaut kas gards. Atkūstot ūdeņiem un sasilstot zemei, no ziemošanas vietām izlien arī aukstasiņu dzīvnieki – abinieki un rūpuļi. Atcerieties, ka pavasaris vardēm un krupjiem ir kāzu laiks, un daži autoceļu posmi šķērso viņu migrācijas ceļu. Esi uzmanīgs!

Vasarā abinieki pārsvarā uzturas savās ierastajās dzīvotnēs – upēs, ezeros, dīķos un mitrājos. Mostas arī čūskas, tostarp, Latvijā vienīgā indīgā – odze. Labākais veids, kā izvairīties no negribētas tikšanās ar to, piemēram, ogojot vai sēņojot, ir darīt to skaļi. Ne gluži visu laiku klaigājot, bet soļus spert smagi, varbūt pa brīdim uzdziedāt, noder arī turpat mežā atrasts zars vai koka kūja, ar ko pabakstīt brikšņus, kuros plāno spert kāju.

Lielākais ceļotājs

Jūras zīriņš ziemo Antarktīdā. Turp un atpakaļ zīriņi nolido līdz pat 90 tūkstošiem kilometru garu ceļu. Latvijas piekrastē ligzdo tikai 5 līdz 20 jūras zīriņu pāri.

Ieraugi un atšķir!

2023. gada dzīvnieks Latvijā ir pļavas un sila ķirzaka. Ārpus vairošanās perioda abas ķirzakas var šķist līdzīgas, bet tās var atšķirt pēc plankumu raksta uz to muguras, kā arī zvīņu sakārtojuma uz priekšu no auss atveres. Pļavas ķirzakai ir viena lielāka zvīņa, bet sila ķirzakai – vairākas mazākas.

Ko visvieglāk sastapt?

Ne tikai neuzmanīgās dabas, bet arī lielā skaita dēļ visbiežāk no lielajiem dzīvniekiem Latvijā pamanāmas ir stirnas. To Latvijā ir nedaudz virs 200 tūkstošiem.

Nokritis un beigts? NĒ, dzīvs!

Par 2023. gada dzīvotni izvēlēta kritala. Tas ir mežā nokritis, trūdošs koks. Biologi lēš, ka aptuveni ceturtdaļa Latvijas mežu sugu ir saistītas ar kritālām. Tās ir mājvieta ķērpjiem, sēnēm, sūnām, gliemežiem un kukaiņiem. Dabā nav nekā lieka, viss mirušais dod jaunu dzīvību.

Eksperta viedoklis

MĀRTIŅŠ KALNIŅŠ

AS "Latvijas valsts meži"
vides plānošanas speciālists

Laiks būvēt kukaiņu viesnīcu

Latvijā ir aptuveni 15 tūkstoši dažādu kukaiņu sugu ar dažādām prasībām pret dzīves vidi. Kukaiņi ir galvenie apputeksnētāji, tāpēc, ja nebūtu kukaiņu, nebūtu arī gardo meža un dārza ogu, augļu un dārzenļu. Tāpat kukaiņi piedalās pie organisko vielu sadalīšanas procesa. Kukaiņi, barojoties ar augu atmirušajām daļām, piemēram, lapām, palīdz tām satrūdēt un tālāk kalpot kā barības vielām dažādām baktērijām, sēnēm un augiem. Kukaiņi ir nozīmīgs barības avots arī daudziem dzīvniekiem, piemēram, putniem un zivīm. Kukaiņu sugu savstarpējās attiecības arī nodrošina to skaita regulāciju. Piemēram, skudruliši (vaboles) ievērojami samazina mizgraužu (arī vaboles) skaitu.

Būvēt mājas kukaiņiem

Kāpēc gan kukaiņiem būtu jāveido mājas? Viens no iemesliem ir tas, ka tādējādi varam palīdzēt daļai kukaiņu sugu, bet otrs – ar kukaiņu māju starpniecību mēs varam uzzināt vairāk par kukaiņiem un to dzīvi.

Kā būvēt?

Kukaiņu mājas var būt daudz un dažādas pēc izmēra un izskata. Tās var būt lielas apjomīgu konstrukciju kukaiņu mājas, taču tās var veidot arī no vienkārši sasietiem niedru kūlīšiem, kas novietoti saulainā vietā. Saules siltums kukaiņiem ir ļoti būtisks.

Interesanti

Galvenie kukaiņu māju iemītnieki, par kuriem mums vairāk vajadzētu rūpēties, ir apputeksnētāji – galvenokārt dažādu sugu bites un lapsenes. No

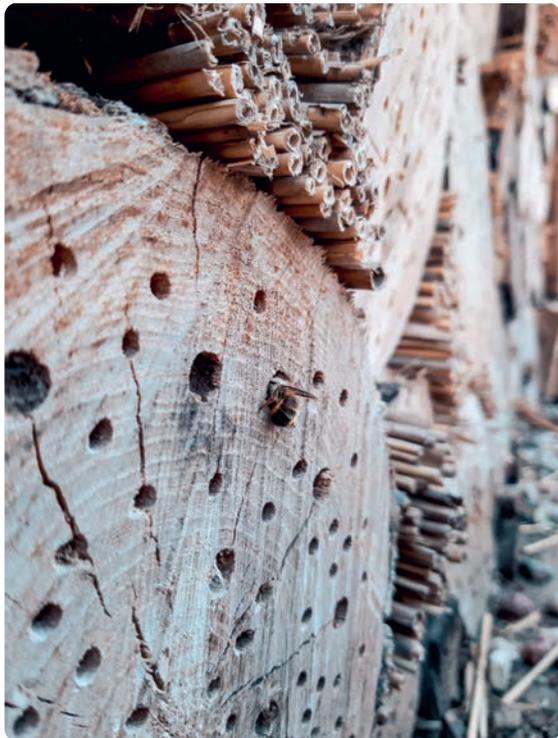

lapsenēm, kas apmetīsies kukaiņu mājā, nevajag baidīties – tās nebūs TĀS lapsenes. Lapsēņu pasaule ir ļoti daudzveidīga un, lai arī to mātītēm ir mazi dzelonīši, tās tomēr ir miermīlīgas un no cilvēkiem cenšas izvairīties.

Ja kukaiņu māju būvējam apputeksnētājiem, tad šīs kukaiņu mājas vairāk kalpos kā vairošanās vietas. Ziemošanai pieaugušie kukaiņi visticamāk izvēlēsies citu vietu, bet kukaiņu mājā paliks to kāpuri vai kūniņas. Tomēr daži kukaiņi māju var izmantot visu gadu – piemēram, mājas "pamatus" var apdzīvot skrejvaboles.

Kukaiņu mājās liela nozīme ir dažādiem caurumiem un aliņām. Tos var veidot gan no sasietiem niedru kūlīšiem, gan papīra salmiņiem. Tie var būt kokā, ģipsī vai mālā izurbti caurumi. Tā kā tos apdzīvojošie

Kukaiņu mājas pamatos var iebūvēt ne pārāk cieši saspīestas pērnās zāles un sūnu bumbas. Iespējams, tajās iemītnāsies kameņes.

Ideja

Tomēr ne vienmēr kukaiņu māja ir jābūvē. Kukaiņiem noderēs arī nenoplauts vai reti plauts dārza vai lauka stūris, kur dažādi kukaiņi var paslēpties nobirušajās lapās vai kameņes veidot ligzdas pērnajā zālē. Nokaltušā kokā vai pat koka zarā koksngrauži vai citi kukaiņi var izgauzt ejas, kurās vēlāk iemājo bites vai lapsenes. Bet uz zemes guļošs koks – kritāla, kaut vai pāris metrus gara, var būt vesela pilsēta kukaiņiem un citiem dabas iemītniekiem. ▲

kukaiņi ir dažādi, tad arī to izmēram ir jābūt dažādam, bet biežāk lietotie būs ~5–8 mm caurumi. Savukārt viss pārējais, ko likt kukaiņu mājā, ir būvnieka brīva izvēle.

Čiekuri, koku mizas, sīki zariņi vai ķieģeļi kukaiņiem nebūs īpaši vērtīgi. Protams, arī to spraugās var paslēpties, taču lielas nozīmes tiem nebūs.

Kukaiņu mājai vajadzētu izmantot dabiskos materiālus, lai imitētu dabisko vidi.

Protams, varam uztaisīt kukaiņu māju dizainiski pievilcīgu, lai paša acij prieks, taču nevajadzētu aizrauties.

Kukaiņu mājai vienmēr nav jābūt lielai. Tas var būt arī viens niedru kūlītis vai viena saurbta malkas pagale. Tomēr jo kukaiņu mājā vairāk vietas un dažādāki “dzīvokļi” – jo vairāk un dažādāki iedzīvotāji.

Pastaigas ar putniem

PUTNUS VAR VĒROT VISU GADU, BET PAVASARIS UN VASARA IR LAIKS, KAD TO IR VISVAIRĀK, TIE IR SKAĻI UN BIEŽI ARĪ, Riesta apdullināti, bezbailīgāki, tāpēc jo labāk apskatāmi un apbrīnojami.

Došanās dabā ir aizraujošāka, ja tai ir mērķis. Nav noderīgāka mērķa par jaunu zināšanu gūšanu. Pat pieredzējušākajiem un gudrākajiem ornitologiem putnu pasaule joprojām ir noslēpumu pilna, taču pavasarī un vasarā ir brīži, kad putnu dzīves spraigajos notikumos var ielūkoties ikviens. Bez binokļa gan šādā ceļā doties nevar, noderēs arī ūdens necaurļaidīgi apavi, jo nevar zināt, kādos brikšņos ievēdīs aizrautība un vēlme noskaidrot, ko tad viņi tur, tajā dūksnājā, dara.

SEZONA:
pavasaris-
vasara

Kurzeme-
Latgale

TĒRVETES SKATU TORNIS

PAPES SKATU TORNIS

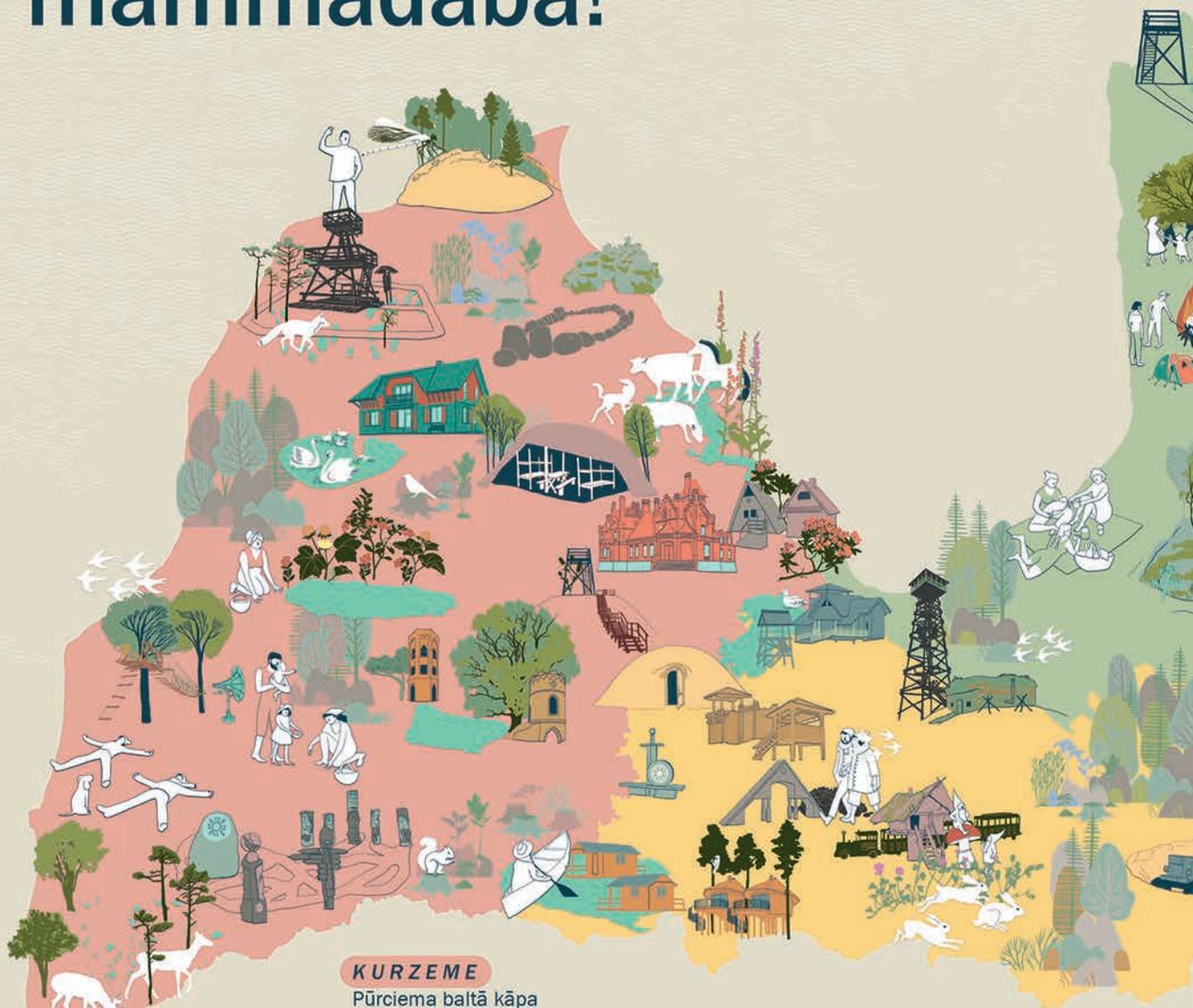
ABI SEDAS SKATU TORŅI

VĒROŠANA LUBĀNA APKĀRTNĒ

Sāc piedzīvojumu ar mammadaba!

KURZEME

Pūrciema baltā kāpa
Kaltenes kalvas
Bīlavu velna laiva
Vasenieku purva taka
P. Čevera nacionālo partizānu bunkurs
Engures ezera dabas parks
LVM tūrisma un atpūtas centrs "Spāre"
Čužu purva taka
Jaunmoku pils
LVM Kaņiera ezers
Kalnansu purva dabas taka
Remtes muižas parks
Aizvīķu meža parks
Dunikas purva taka

ZEMGALE

Ložmetējkalns
Jaunpils Elles kalns
Kartavkalna dabas taka
Īles nacionālo partizānu bunkurs
un piemiņas vieta
LVM Pokaiņu mežs
LVM Lielauces ezers
LVM dabas parks Tērvetē
LVM dabas parka glēmpings
Zaķu plava
Skaistkalnes karsta kritenes

VIDZEME

Purezera taka
Ķirbižu meža taka
Strenču dabas taka
LVM Vijciema čiekurkalte
Atpūtas vieta pie jūras "Vasas"
Augstrozes pilsdrupas
Smiltenes velotakas
Līgatnes upes dabas taka
Inčukalna velnala
LVM tūrisma un atpūtas centrs "Ezernieki"
LVM Kalsnavas arborētums

LATGALE

Balvu vecais parks
Stompaku partizānu mītne
Lazdaga ezers
Numernes valnis
Teirumņiku purva taka
Ančupānu skatu tornis
Kovšu ezers
Plisūna ezers
Grebjukalns
Rušenicas piļskalns
Nīcgales Lielais akmens
Upursalas dabas taka
Čertoka ezers

SĒLIJA

Skrīveru dendroloģiskais parks
Gustiņkalns
Elītes purva taka
Gāršenes dabas taka
Eglukalns
Slutišķu krauja pie Daugavas lokiem

Meklē
mammadaba.lv

Tērvetes putnu novērošanas tornis

PUTŅU VIRS PLAŠĀ ŪDENS KLAJUMA

Skatu tornis ir 10 metrus augsts, ar divām skatu platformām; pirmā no tām ir trīs metru augstumā un vaļēja, bet augstākā – slēgta. No torņa paveras skats uz plašo Tērvetes ūdenskrātuvi, tās krastiem un saliņu. Tuvumā ir Skujaines un Tērvetes upes, tādēļ no skatu torņa novērojami gan ūdensputni, gan tādas sugas, kurām vajadzīgi plaši klajumi. Latvijas valsts mežu dabas parkā Tērvetē izziņas un izklaides iespēju ir daudz, bet lieliski izkustēties var, izejot Olimpiskā pārgājiena maršrutu Kurbada zemē. Tā ir dabā neparasta taka ar digitāliem izziņas punktiem, kuros atrodami sportiski un izglītojoši uzdevumi, padarot mežu par lielu sporta zāli un mācību klasi. Apmeklējot Tērveti, vērts uzkavēties ilgāk, lai vienlaikus izbaudītu arī skaistu un neparastu atpūtu LVM dabas parka glempingā.

Papes skatu tornis

ŪDENSPUTŅU DAŽĀDĪBA

Pape atrodas galējos Latvijas dienvidrietumos, kur gājputni atgriežas visagrāk. Uz Papi var doties jau agrā pavasarī, taču tas ir arī lielisks galamērķis vēlāk vasarā, jo tur ir ezers, mitrāji, jūra, kāpas, meži un pļavas – viss, kas dažādajām putnu sugām Latvijā vajadzīgs. Ūdensputnu šajā apkārtnē ir īpaši daudz. Papē novērotas visas Latvijā sastopamās pīles: meža pīle, garkaklis, platknābis, krīklis, brūnkaklis, cekulpīle, gaigala un citi. Tuvumā gar torni ved arī Jūrtaka. Uz Papi var doties no Latvijas–Lietuvas robežstabiņa, kas ir simbolisks Jūrtakas pirmais posms Latvijā. Tā ved cauri Papes dabas parkam pa plašu, Dižjūras apskalo tu liedagu, kas lielākoties klāts oļiem. Jūrtaka izlīkumo cauri Papes ciemam un pie Papes bākas atgriežas pludmalē.

Atpūta, kas pārvēršas īstā piedzīvojumā!

Priežu meža ielokā līdzās Tērvetes ūdenskrātuvei, LVM dabas parka glempingā atpūtniekus gaida neparasti namiņi kokos un pazemes mājiņas. Labiekārtotajā teritorijā pieejamas arī tēlu vietas, piknika vietas ar nojumi un ugunsкура vietām. Aktīvākai atpūtai – laivu, SUP dēļu un ūdensvelosipēdu noma.

Abi Sedas skatu torņi

PUTNI PURVA AINAVĀ

Sedas purvā ir veseli divi skatu torņi. Abi ir 11 metrus augsti. Piedzīvojumu vislabāk sākt, iebraucot purvā no Jērcēnu puses. Tur ir auto stāvvietā, no kuras netālu atrodas pirmais skatu tornis. Pēc tam var doties pastaigā pa Sedas taku, kas ved pa purvu un mežu, gar dīķiem, ļaujot iepazīt purva ekosistēmu. Kājnīeku maršrutu veido divi atsevišķi apļi – Jērcēnu puses aplis (4,5 km) un Sedas aplis (4,1 km). Jērcēnu puses apļa maršrutā izveidota atpūtas vieta ar galdiem, soliņiem un ugunsкура vietu, izbūvēta laipa.

Otrs skatu tornis atrodas takas malā, un no tā var vērot ne tikai putnus un mežainas ainavas, bet arī kūdras ieguves procesu. Uz Sedu labāk doties vēlā pavasarī vai vasarā, jo, kā jau Ziemeļvidzemē, tur pat aprīlī dažkārt mēdz būt itin ziemīgi. Zināms, ka purva apkārtnē reiz piederējusi Wolfarths Linde (Jērcēnu muižas baronam Krīdeneram. Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā 1938. gadā tika dibināta valsts tirdzniecības un rūpniecības akciju sabiedrība “Kūdra”).

Putnu vērošana Lubāna apkārtnē

PLAŠĀ SUGU DAUDZVEIDĪBA

Dabas liegums „Lubāna mitrājs” ir lielākais iekšzemes mitrājs Latvijā ar bagātīgu augu un dzīvnieku valsti. Tur novērotas 257 putnu sugas. Lubāns ir īpaši nozīmīgs vairākām caurceļojošo putnu sugām un arī vietējiem ligzdotājiem: mazajam ērglim, jūras ērglim, jastoeļu gulbim, griezei, ķikutam. Tā ir arī vieta, kur sastopamas vairākas pasaulē apdraudētas putnu sugas – ķikuts, grieze, jūras ērglis, zivju ērglis, mazais ērglis. Ezera krastā ir divi skatu torņi: Zvidzes kanāla un Dienvidu dambja skatu tornis, taču putni ir labi vērojami visapkārt ezeram. Turpat netālu ir Teirumnīku purva taka, kur doties pēc putnu vērošanas. Pa gleznaino Teirumnīku purvu līdz purva ezeriņam ved laipveida taka, pie ezera ir atpūtas terases ar soliņiem, arī lapene ar ugunsкура vietu.

Noderīga ir pacietība. Kaut 5–10 minūtes stāvēt nekustīgam un vienkārši vērot. Tādos brīžos putni mēdz pielidot pavisam tuvu un skats būs nepārspējams!

Padoms!

Svini kopā ar mežu!

ELĪNA KURSĪTE

Sociālantropoloģe un fotogrāfe

Man patīk svētki. Ik gadu ar prieku gaidu savu dzimšanas dienu un esmu gatava ar prieku pat svinēt dzimšanas dienas nedēļu, plānot svētku ēdienkarti jau mēnesi pirms svētkiem un pārliecināties, vai jubilejas rītā telefons ir kārtīgi uzlādēts, lai varētu saņemt visu radu un draugu apsveikumus.

Der gan svinētājiem, gan vientuļniekiem

AS "Latvijas valsts meži" (LVM) apsaimniekotajā teritorijā ir izveidotas apmēram 300 atpūtas vietas, kur var svinēt vai arī nesvinēt. Atpūtas vieta brīvā dabā ļauj ciemiņiem sildīt sānus cieši blakus, gatavot kopīgas maltītes, jēstri dziedāt un pat mesties dejās ar draugiem. Bet! Svinēšana mežā, pie dabas, ir lieliska arī nesvinētājiem, jo var gan diezgan vientuļi stundām skatīties ugunskurā, ik pa laikam ko norūcot zem ūsām, gan izklīst tā, ka viens otram netraucē, ja reiz netīšām kādi ciemiņi obligāti jāaicina lustēties.

Turpinājumā mans pieredzes stāsts: kā es, cilvēks, kurš jau pāris nakts pirms 13. dzimšanas dienas datuma no sajūsmas nevar gulēt, svinēju savu dzimšanas dienu kādā LVM atpūtas vietā.

Apmēram mēnesi pirms dzimšanas dienas gluži netīšām, kļūstot kartē pa nosacīti Rīgai tuvajiem mežiem, ievēroju Ziemassvētku kauju muzeja

apkārtni un nolēmu svētku svinēšanas reizi apvienot ar vēstures izzināšanu muzejā un gardu maltīti svaigā gaisā.

Izrādījās, ka muzejs ir slēgts ne tikai pirmdienā (kā jau visi muzeji), bet arī otrdienā, tāpēc izglītojošā daļa gāja secen un bija vien atlikuši gastronomiskie prieki mežā. Izbraukāju skaistos meža celiņus un gluži netīši uzgāju pasakainu vietu koku ielokā. Uzreiz iemīlējos! Tā nu bija skaidrs – dzimšanas diena jāsvin mežā! Un nekur zupa negaršo tik labi kā mežā! Sacīts – darīts!

Dzimšanas diena iekrita ceturtdienā. Tā ir ļoti laba diena – ir jau mazliet svētku sajūta, ka brīvdienas tūdaļ ap stūri, tomēr skaidrs, ka ballētāji neballēs līdz pašam rītam, kas viesu uzņēmējam, vecumā tā pēc trīsdesmit, jau ir svarīgi. Tā nu sakrāmēju līdz divus lielus zupas katlus soļankai (vienā tika nolemts vārīt izcilo, parasto soļanku, otrā – veģetāriešu, jo 21. gs. ir modīgi pieskaņoties visādām diētām). Kopš kādus divus gadus ēdu praktiski tikai gaļu, neesmu vairs tik nosodoša pret citādi ēdošajiem, jo saprotu, cik tas mēdz būt sarežģīti. Ieliku arī dažādu veidu limonādes un šampanieti, karodziņus, ar kuriem izdaiļot atpūtas vietu, lielo rosola bļodu, septiņu veidu sieru, un biju gatava doties ceļā!

Nostāk no pasaules ceļiem

Svinības tātad notiks pilnīgi nejausi atrastajā LVM atpūtas vietā netālu no Ziemassvētku kauju muzeja. Skaidrs ir viens – ja jau vienreiz tur labi garšoja ceptās desas un sajūta bija īstā, tad arī dzimšanas diena jāsvin turpat! Tā nu ēdiena un cerību pilnu auto kopā ar palīgiem devāmies posties svētkiem. Kilometrs pa kilometram, kamēr nonākam līdz iecerētajai taciņai. Šķiet, jāsāk ar mazu atkāpi, ka Ziemassvētku kauju vietās ir daudz atpūtas vietu, taču visvislabākā bija tieši tā, ko biju noskatījusi svinību vietai, jo tur it tāds mīlīgs uzkalniņš un vieta ir nostāk no visiem, visiem pasaules ceļiem.

VAI ZINĀJI?

ZIEMASSVĒTKU KAUJAS JEB
JELGAVAS OPERĀCIJA BIJA LIELA,
BET PAVIRŠI PLĀNOTA KRIEVIJAS
IMPĒRIJAS 12. ARMIJAS UZBRUKUMA
OPERĀCIJA PIRMĀ PASAULES KARA
LAIKĀ AR MĒRĶI IEŅEMT JELGAVU.
KAUJAS NOTIKA NO 1917. GADA
5. LĪDZ 11. JANVĀRIM.

Jestrie pensionāri

Liels bija mans pārsteigums, kad, ierodoties iecerētajā svinību vietā, gandrīz nekurienē, man priekšā jestri jau sēdēja padsmiņi ļaužu! Uzreiz

nosvīdu, jo paskatījos pulkstenī un sapratu, ka uz ielūgumā norādītajām koordinātēm tieši pēc divām stundām ieradīsies apmēram trīsdesmit manis lūgtie viesi. Pati drosmi nevarēju saņemt, sūtīju brūtgānu pie svinētājiem parunāties, pie sevis pilnīgā neizpratnē bubinot – nu, kurš..., kurš ceturtdienas pēcpusdienā var tik labi iekārtoties, lai svinētu meža vidū dzīvi! Izrādās – pensionāru pulciņš!

Labā ziņa, ko atnesa brūtgāns pēc pārrunām, bija tāda, ka lustētāji gatavojās doties prom pēc kādas stundas. Tas man derēja! Zupa tad, protams, nebūs gatava uz viesu ierašanās laiku, taču tas jau šķita kā vismazākais sākums. Kaut kā lietderīgi šis laiks bija jāizmanto, tāpēc pa apkārtējām meža taciņām šajā neplānotajā brīvbrīdī savācām ugunskuram malku, jo zupas katli bija lieli un nekāda joku uguns tur nederētu.

Šķiet, ka pensionāri-ballētāji tomēr sajuta spiedienu un diezgan veikli beidza savu pasākumu jau pēc pusstundas, atstājot mums iesildītus soliņus. Tad nu varēju atslābt un ļauties svinēšanai!

Nevienam netraucē

Dažās LVM atpūtas vietās ir arī mazas lapenes ar jumtu, zem kura ir galds un soli, kas noder jo īpaši, ja sāk līt. Arī vietā, kur svinēju, bija šāds namiņš – tajā varēju izpausties ar svētku karodziņiem, lai visiem meža zvēriem ir skaidrs, ka Elīnai ir dzimšanas diena! Ugunskurs tika iekurts, zupas katls iekārtots un nu jau gan viss – varēju ļauties viesu straumēm, apsveikumu jūrām un lieliski pavadītam laikam mežā. Vietas pietika visiem svinētājiem, visi jutās droši un patīkami, nevienam netraucēja skaļā dziedāšana, bērnu kļaiģāšana, un, pats galvenais, svaigais meža gaiss ļāva ieēst vairākas zupas porcijas!

**Svinot svētkus mežā,
prom aiznes pilnīgi visu,
ko atnesi!**

*Vārda “rosols” rakstība speciāli veidota ar “o”, ne lingvistiski it kā pareizo “a”, jo autore pašlaik veic pētījumu par rosola receptēm un secinājusi, ka vispareizāk tomēr ir “rosols” Autorei tapis skaidrs, ka par to arī var uzrakstīt atsevišķu pētījumu! ▲

AS "LATVIJAS VALSTS MEŽI" ATJAUNO DABISKĀS PĻAVAS 142 HA PLATĪBĀ

DABISKO PĻAVU VĒRTĪBAS

- Vērtīga dzīvotne daudzām augu un dzīvnieku, īpaši putnu un kukaiņu, sugām
- Sniedz būtiskus ekosistēmu pakalpojumus
- Apjomīgs lauksaimniecības nozares un agromežsaimniecības resurss
- Nozīmīgs tradicionālās Latvijas lauku ainavas elements ar kultūrvēsturisku vērtību

DABAS LIEGUMS "ZIEMEĻU PURVI", KANGARU PĻAVAS
Pussalā starp diviem purviem atjaunojam Mēreni mitras pļavas un Mitros zālājus periodiski izžūstošās augsnēs

AIZSARGĀJAMO AINAVU APVIDUS "ZIEMEĻGAUJA"
Atjaunojam senas un plašas Gaujas palienes Parkveida pļavas un ganības

DABAS LIEGUMS "AUGSTROZE"
Atjaunojam Mēreni mitras pļavas Augstrozes pilskalna pakājē

DABAS LIEGUMS "MELTURU SILS"
Atjaunojam Mitros zālājus periodiski izžūstošās augsnēs un Paliņu zālājus gar strautiem

DABAS LIEGUMS "LUBĀNA MITRĀJS" LEIGAUŅU SALA
Atjaunojam Latvijā retu pļavu biotopu – Kadiķu audzes zālājos un virsajos

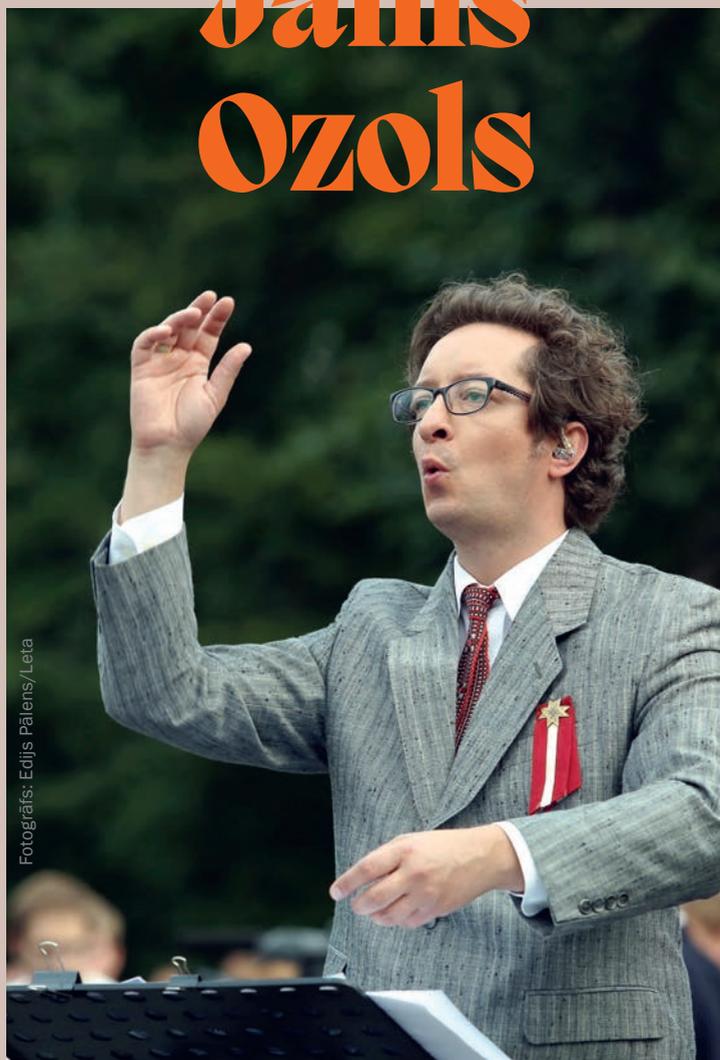
ATJAUNOŠANAS DARBU SECĪBA

Zālāju biotopu atjaunošanas un uzlabošanas darbus AS "Latvijas valsts meži" no 2021. līdz 2023. gadam veic Eiropas Savienības Kohēzijas fonda līdzfinansētā projekta "Apsaimniekošanas pasākumu veikšana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošanai" (Nr.5.4.3.0/201/001) ietvaros.

ĪSTENS DABĀ GĀJĒJS

Jānis Ozols

Fotogrāfs: Edjjs Pālens/Leta

JĀNIM OZOLAM MŪZIKA DZĪVAJĀ IZPILDĪJUMĀ IR DZIRDAMA KATRU DIENU, TĀPĒC VIŅŠ ĻOTI IZBAUDA KLUSUMU. ARĪ ĪPAŠO, DABAS SKAŅĀM PIESĀTINĀTO MEŽA KLUSUMU.

Ieklausīties meža simfonijā

DIRIĢENTS, KOMPONISTS, KONKURSU ŽŪRIJAS
LOCEKLIS UN PAT TELEVĪZIJAS RAIDĪJUMU VADĪTĀJS.
BET VISPĀRSTEIDZOŠĀKAIS – BIJIS PAT KULINĀRIJAS
BLOGERIS! IZMĒĢINĀJIS ARĪ DAŽĀDAS PRASMES ĀRPUS
MŪZIKAS, TOMĒR NU NODEVIES TAI PILNĪBĀ.

Kādu iespaidu uz tevi un tavu māksliniecisko iedvesmu atstāj pavasaris?

Man pilnīgi noteikti mīļākais gadalaiks ir vasara. Nezinu, varbūt mani sensenī senči ir no kādiem siltākiem apvidiem nākuši, bet vasarā jūtos kā zivs ūdenī. Pavasaris, iespējams, varētu būt mans otrais mīļākais gadalaiks, jo tad daba mostas un ir pamatotas cerības, ka drīz sāksies mana mīļā vasara! Droši vien pavasara laiks arī man, tāpat kā lielai daļai citu cilvēku, uzjundī jūtas. Tas ir mātē dabā ielikts. Ir tāds patīkams satraukums, atmošanās no lielā, dziļā ziemas miega. Man patīk, kā pumpuri plaukst, un tas brīdis, kad kokos parādās lapas, ir nenotverams. Vakarā aizej gulēt pie pumpuriem un no rīta jau redzi, ka lapas izplaukušas. Tas ir brīnums.

Pavasari doties dabā, klausoties mūziku, manuprāt, ir drīzāk noziegums, jo pati daba ir gatavais koncerts, bet rudenī un ziemā mūzika bieži palīdz izjust būšanu mežā daudz dziļāk. Kādas ir tavas spilgtākās muzikālās asociācijas, domājot par pārgājienu mežā?

Tas droši vien skanēs jocīgi, bet es ikdienā mūziku klausos ļoti maz un reti. Vairāk esmu spiests dažādu stilu mūziku klausīties manas profesionālās intereses un vajadzības pēc. Mūziķiem ir viena ļoti traucējoša nelaime. Mēs izpildījumā dzirdam katru kļūdu,

neveiksmi un esam ļoti neiecietīgi pret to (iekšēji). Tāpēc pēdējā laikā esmu sapratis, ka vēlos klausīties tikai labākos no labākajiem, jo tad tiešām es varu noķert kaifu! Manā dzīvē mūzika dzīvajā izpildījumā ir dzirdama katru dienu, tāpēc es ļoti izbaudu klusumu. Un šis klusums, protams, ir piesātināts ar dabas skaņām, kuras izbaudu katru reizi, kad ir tāda iespēja. Ja runājam par klusumu, par īstu klusumu (jo dabā tāds nav iespējams), iesaku paklausīties igauņu komponista *Arvo Part* kormūzikas kompozīcijas. Viņš tik ļoti meistarīgi spēlējas ar klusumu, ka tas, manuprāt, kļūst pat pārāks par skaņām.

Saka jau, ka mežā jāuzvedas klusi, lai netraucētu tā iemītniekus, bet, ejot vienatnē pa mežu, vismaz es nespēju atturēties izvingrināt balss saites. Vai tu mežā dziedi?

Es dziedu, bet ar iekšējo dzirdi, to neviens nedzird. Pats esmu ļoti pārsteigts par to mūzikas izvēli, ko mans prāts man piedāvā, esot mežā. Un, ja godīgi, tās nav simfonijas vai kantātes.

Piemēram: “Vecmāmiņ labā, dosimies dabā...” vai “Maza, maza vardīte, kvā, kvā, kvā...” un citi hīti. Bet vienreiz man tiešām gadījās kaut kas neticams. Sēņoju netālu no Zīgfrīda Annas Meirovica nāves vietas un biju ļoti izdiļinājies īsziņā, jo, kaut esi

Esmu ļoti pārsteigts par to mūzikas izvēli, ko mans prāts man piedāvā, esot mežā.

mežā, procesi un plāni dodas uz priekšu, jo nevienam kolēģim nevaru pateikt, ka tagad esmu mežā, sēņoju, lūdzu netraucē! Mākslas pasaulē ir jāķer mirklis, kad kolēģiem ir laiks tavam projektam, jo lielākoties projekti nav pamatdarbs un ar tiem jāstrādā brīvā brīdī. Es vienkārši nevaru pateikt koncerta producentam vai manam ideju partnerim: "Man tagad nav laika, es sēņoju". Bet tad notika kaut kas neaizmirstams. Es stāvēju meža pamalē un aktīvi rakstīju īsziņu, kad sajutu, ka neesmu viens. Paceļot acis no telefona, pretī sev trīs metru attālumā ieraudzīju skaistāko stirniņu pasaulē, kura uz mani lūkojās, domājot, vai esmu koks vai kaut kas cits! Parasti mežā dodos kamuflāžas tērpā (kaut kad nopirku vecu vācu armijas kombinezonu), un es sapratu, ka dzīvnieks mani nemaz nav pamanījis. Paskatījāmieš viens uz otru draudzīgi, bet arī ar

nelielu izbīli, un pēc 10 sekundēm stirna pagrieza savu balto dibenu pret mani un iecilpoja atpakaļ mežā! Man tas bija piedzīvojums, ko atcerēties visu mūžu.

Muzicēšana dabā Latvijā ir drīzāk sezonāla nodarbe, lai gan kovidā laikā bija periods, kad kori mēģinājumus noturēja ārā pat ļoti vēsos apstākļos. Kādi ir tavi spilgtākie muzicēšanas mirkļi dabā?

Kovida laiku negribas atcerēties. Mēs ārā nedziedājām, jo manu koku sakarā tas nebūtu jēgpilni, mums ir nedaudz citi mērķi. Tomēr pie mums mājās, Tūmē, uzrikojām pāris koncertus ābeļu dārzā paši sev. Klausītāju loks gan bija ļoti ierobežots, bet vismaz bija maza uzstāšanās sajūta. Grupas "Cosmos" laikos gan esam koncertējuši pietiekami daudz arī festivālos ārtelpās, un, ja ar apskaņošanas tehniku viss ir kārtībā, tad var gūt arī baudu gan izpildītāji, gan klausītāji. Vēl pagājušajā gadā ar kori "Maska" dziedājām Jāņa Šipkēvica un Marta Pujāta radīto mini operu "Babītes Baobabs" Piņķos pie slavenā "gurķīša". Šķiet, ka cilvēkiem gāja pie sirds.

Kā atšķiras publika un paši koncerti, ja tie notiek brīvdabā?

Atšķiras gan publika, gan koncerti. Ārtelpas ir ārtelpas – koncertam brīvdabā ir savi plusi, bet arī dažādi ierobežojumi. Brīvdabas koncerta norise ir jāsaskaņo daudzās instancēs un arī izdevumi koncertu organizatoriem ir lielāki; bieži vien neparedzamāki. Tāpēc daudzi atsakās no idejas rīkot koncertus ārpus koncertzālēm. Bet ir arī koši mirkļi bijuši!

Vai ir kāds neīstenots sapnis par koncertu dabā?

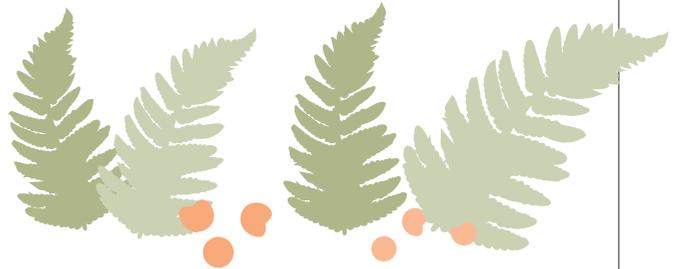
Jā, ir gan. Es vēlos pie mums, Tūmē, īpašu festivālu! Ikgadēju! Man ir kolosāla plāva ar skatu uz Tumes diždiķi. Tur vajadzētu kaut kam tapt. Jāpagaida, lai bērni paaugas, un tad būs laiks šim jautājumam tā kārtīgāk pieķerties.

Drīz arī būs klāt brīvdabas koncertu laiks. Ko šogad noteikti nevajadzētu palaist garām?

Tie noteikti ir Dziesmu svētki! Šogad mums beidzot atkal būs unikālā iespēja piedzīvot īstus svētkus pēc tam, kad jauniešiem bija jāpiedalās "e-dziesmu svētkos". Saprotu, ka vienreiz tas bija jāizmēģina, bet, domāju, ka visiem ir skaidrs – tas nestrādā, jo tie vairs nav Dziesmu svētki! Un vēl šis gads, protams, īpašs ar to, ka šai tradīcijai aprit 150 gadi! ▲

Jānis iesaka

30. jūnijs–9. jūlijs

XXVII Vispārējie latviešu Dziesmu un XVII Deju svētki

Šogad svētku jubilejas gads – 150 gadi, kopš pirmajiem svētkiem. Tā būs dažādiem koncertiem un notikumiem bagāta svētku nedēļa! Pilna pasākumu programma: www.dziesmusvetki.lv

15. jūlijs

Valmiermuižas etnomūzikas festivāls

Lielākais etnomūzikas notikums Latvijā. Festivāla galvenais vēstījums – dzīves kvalitāti var panākt, dzīvojot un svinot saskaņā ar savu vidi – gan ar vietējo, dabisko vidi, gan kultūrvidi un mūziku.

11.–13. augusts

Alternatīvais kameramūzikas festivāls Sansusī

Alternatīvs kameramūzikas festivāls Susējā. Skatītāji tiek aicināti nevis meklēt atpazīstamus vārdus un zvaigznes, iepriekš iepazīstoties ar programmu, bet izbaudīt festivālu kā vienotu mākslas darbu.

22.–25. septembris

6. Starptautiskais Baltijas jūras koru konkurss

Kori no visas pasaules rādīs savu labāko sniegumu, dziedot gan Dubultu baznīcā, gan rādot mūsdienu kormūziku Dzintaru koncertzālē. Turklāt ieeja koncertos ir bez maksas.

Celojums kokaugu pasaulē

KOKAUGU PASAULE - DĀRZS, KUR IKDIENIŠĶAIS TOP NEPARASTS UN SATĪKŠANĀS PRIEKŠS IR DZĪVS. VIDZEMES AUGSTIENES PĒRLĒ - LVM KALSNAVAS ARBORĒTUMĀ - PATĪKAMU ATPŪTU APVIENO AR IZZIŅU.

+371 27841099

ARBORĒTUMS@LVM.LV

56.686062, 25.944317

Arborētuma vairāk nekā 100 hektāru plašajā dārzā vienuviet var iepazīt retu Latvijas un pasaules kokaugu kolekciju, iegūt jaunas zināšanas un baudīt dažādo kolekciju skaistumu. Līdz ar gadalaiku miju, gluži kā pastkartes, mainās arī dārza ainavas. Atrast laimīti koši ziedošajā ceriņu kolekcijā, noreibt rododendru smaržās, iebriest ziedošajā pīpeņu pļavā un notvert ģimenes foto peoniju dārzā. Arborētums aizrauj ikvienu!

LVM Kalsnavas arborētums – tā ir lieliska vieta, kur apvienot mierīgu vai aktīvu atpūtu dabā, dārza apskati ar kultūras aktivitātēm, izzinošu vai radošu nodarbi, kā arī svinības ģimenes un draugu lokā. Uzkāpjot 25 metrus augstajā skatu tornī, skatam paveras ģeometriskie dārza zīmējumi, starp tiem arī Saules zīmes skuju kokaugu labirints, kas sauc rotajīgai spēlei. Kontrastiem, krāsām un sajūtām pildīts ir krāšņais Latvijas valsts mežu zaļais pagalmis, kas tā viesus aizrauj un sveic katrā gadalaikā.

GRUPĀM UN
SKOLĒNIEM

IZZĪŅA

SKATU TORNIS

PASTAIGU TAKAS

AKTĪVĀ ATPŪTA

PIKNIKA VIETAS

KULTŪRAS PASĀKUMI/
SEMINĀRI

Svešinieki Latvijas dabā

UZZINI PODKĀSTĀ

Cilvēku nezināšana, neapdomība, dažkārt to var saukt pat par neapzinātu ļaunprātību, ir iemesls, kāpēc Latvijas dabā parādās svešzemju augu un dzīvnieku sugas. Eļļu ugunij pielej klimata pārmaiņas, kas dod arvien piemērotākus apstākļus šeit izdzīvot dažādām dienvidu sugām. No vienas puses var šķist, ka tās varētu bagātināt mūsu floru un faunu, tomēr patiesībā ir otrādi – jaunās sugas ienāk vidē, kur tām nav ienaidnieku, tās mēdz būt agresīvākas par mūsu vietējām, izspiež Latvijai raksturīgās augu un dzīvnieku sugas no viņu ekoloģiskajām nišām un mazina daudzveidību. Viens veids, kā cīnīties pret invazīviem augiem, ir tos atpazīt un laikus izravēt, kamēr tie nav savairojušies. Ar dzīvniekiem ir sarežģītāk. Klausies podkāsta “Dabā gājējs” epizodi #6 Invazīvās sugas. “Latvijas valsts mežu” vides plānošanas speciālists, biologs Mārtiņš Kalniņš skaidros, vai mums jāgatavojas Āzijas sirseņa invāzijai, bet meža aizsardzības un ugunsdzēsības vadītājs Edijs Leišavnieks stāstīs par to, kā cīnīties ar vienu no agresīvākajiem un indīgākajiem augiem – Sosnovska latvāni.

KLAUSIES

dabā gājējs

Mežā

Cilvēkiem ir tiesības uzturēties un brīvi pārvietoties mežā, saudzējot dabu un ievērojot savstarpējo cieņu.

✓ ATĻAOTS

- Iešana, skriešana, nūjošana un slēpošana mežos atļauta bez saskaņošanas.
- Ar velosipēdu atļauts pārvietoties tikai pa ceļiem, stigām un takām.
- Īslaicīga nakšņošana (neizmantojot trailerus/kemperus) atļauta jebkurā piemērotā vietā.
- Ugunsurus atļauts kurināt tikai īpaši ierīkotās vietās. Aizejot pārliecinies, ka uguns nodzēsta.
- Ievākt savvaļas ogas, augļus, riekstus, sēnes un ārstniecības augus. Nelielos apjomos sūnas, ķērpjus, koku zarus un bērzu meijas, veikt urbumu koku sulas ieguvei. Saudzē aizsargājamos augus!

! IEVĒRO

- Apmeklējot aizsargājamās dabas teritorijas, papildus jāievēro tajās noteiktās prasības un aizliegumi.
- Suns bez pavadas mežā var atrasties tādā attālumā, kurā saimnieks spēj kontrolēt dzīvnieka rīcību.
- Transporta līdzekli stāvēšanai novieto vietās, kur tas netraucē brīvu meža apsaimniekošanas tehnikas kustību.
- Makšķerēšana, laivošana un pārvietošanās ar citiem peldlīdzekļiem atļauta, ievērojot drošu attālumu no cilvēkiem peldvietās.
- Malkas ieguvei nepieciešama ciršanas atlieku vākšanas atļauja, pēc kuras jāvēršas tuvākajā LVM reģiona klientu centrā.

✉ SASKAŅO

- Nosūtīt pieteikumu uz lvm@lvm.lv vismaz mēnesi pirms pasākuma norises:

INFORMĒ

- par pasākumiem grupām virs 50 cilvēkiem,
- par brīvpieejas poligoniem orientēšanās sportam,
- par nakšņošanu virs 50 cilvēkiem vienā grupā,
- par plānotu nakšņošanu vienā vietā ilgāk par nedēļu (bez traileriem/kemperiem),
- par skrējēju, gājēju vai velobraucēju maršrutiem, kurus paredzēts publicēt.

SANĒM RAKSTISKU SASKAŅOJUMU

- par publisku pasākumu pulcēšanās vietām vai sacensību centriem,
- marķētiem maršrutiem (krāsojums vai apvidū izvietotas norādes, vai labiekārtojuma elementi),
- maršrutiem attālināto sacensību vai pārbraucienu organizēšanai,
- motorizēto transporta līdzekļu sacensībām, treniņu braucieniem vai pārbraucienu maršrutiem,
- cita veida aktivitātēm 50 cilvēkiem vai vairāk, vai, ja paredzēts veikt teritorijas norobežošanu vai specializētās tehnikas iesaisti.

✗ AIZLIEGTS

- Ar motorizētiem transporta līdzekļiem aizliegts braukt ārpus ceļiem.
- Netuvojies meža darbu vietām, kur tiek izmantoti motorinstruments vai tehnika, būvobjektu teritorijai un derīgo izrakteņu ieguves vietām.
- Aizliegts peldēties derīgo izrakteņu ieguves vietās esošajās ūdenstilpēs.
- Aizliegts nakšņot mežā vai tūrisma vietā ar traileriem/kemperiem ilgāk par 3 naktīm. Dabā aizliegts izliet traileru/kemperu tehniskos un kanalizācijas ūdeņus.

Ja redzi mežā neatļautas darbības, informē (dokumente – foto, video) lvm@lvm.lv

Ja noticis negadījums – zvani **112**

Plānojot pastaigu mežā, izmanto **LVM GEO**, kur redzami meža ceļi, atpūtas vietas un citi dabas objekti

Labas uzvedības noteikumi pieejami LVM mājas lapā www.lvm.lv